

Nationaal Park De Biesbosch & honingbijen

Position paper

Nederlandse Bijenhoudersvereniging

januari 2020

Inhoudsopgave

Achtergrond.....	3
De Biesbosch	3
De reuzenbalsemien.....	3
Relevante partijen:	3
Concurrentie:.....	5
NBV-standpunt	5
Ter discussie:	5

Nationaal Park De Biesbosch & honingbijen

Achtergrond

In 2019 werd het bezoek van imkers en hun honingbijen aan de balsemiendracht in Nationaal Park De Biesbosch, [landelijk nieuws](#). Naast de toegang van 12 imkers tot De Biesbosch die door Staatsbosbeheer vergund was, stroomden imkers massaal toe naar het gebied aangrenzend aan De Biesbosch. In het najaar stelde de Partij voor de Dieren Kamervragen over de situatie, welke door de minister [beantwoord](#) zijn.

De Biesbosch

[Nationaal park De Biesbosch](#) is gelegen op de grens van Noord-Brabant en Zuid-Holland (Dordrecht/Gorinchem/Raamsdonksveer) en heeft een oppervlakte van zo'n 99km². Het park bestaat voor een groot deel uit ontoegankelijk vochtig, begroeid gebied. Zo'n 50% daarvan lijkt intensief met Reuzenbalsemien begroeid. Het park wordt beheerd door Staatsbosbeheer.

De reuzenbalsemien

Het park is aantrekkelijk voor imkers en honingbijen vanwege de aanwezigheid van de [reuzebalsemien/springbalsemien \(Impatiens glandulifera\)](#), een plant die [eind 19^e eeuw in Nederland geïntroduceerd is](#) en [in de jaren 1950-1960 in de Biesbosch is geïntroduceerd](#). In 2017 is de plant [door de Europese Unie aangemerkt als ongewenste plant](#). De lidstaten moeten hierdoor maatregelen nemen om verspreiding van de soort zoveel mogelijk te voorkomen. De reuzebalsemien is in de Biesbosch wijdverspreid aanwezig. De vegetatie in de Biesbosch bestaat naast reuzebalsemien ook uit [inheemse bloemen en planten](#) zoals wilgen, walstro, gele morgenster, knoopkruid, spindotters, weidekervel en grote pimpernel. In de Biesbosch komen diverse (bijzondere) inheemse bijensoorten voor, zoals de zandhommel, de knautiabij en de roodrandzandbij. Deze opsomming is niet volledig en dient te worden gecompleteerd, met de voor het gebied bijzondere soorten.

Honingbijen

De reuzenbalsemien levert honingbijen stuifmeel en veel nectar. In de bloeiperiode (augustus-oktober) is er voor honingbijen nog volop behoefte aan nectar en stuifmeel, terwijl het voedselaanbod in Nederland op dat moment erg beperkt is. Naast de behoefte van de bijenvolken aan het opbouwen van een goede wintervoorraad, is balsemienhoning onder consumenten ook een geliefd product. De balsemien levert doorgaans een grote hoeveelheid nectar, hetgeen de aantrekkingskracht van het gebied voor imkers vergroot. Zelfregulatie door tegenvallende oogsten valt niet te verwachten.

Relevante partijen:

[Lokale imkers / lokale imkersverenigingen](#) staan om de Biesbosch gedurende het jaar rond. Ze hebben maatschappelijke binding met het gebied en zijn betrokken bij educatieve projecten in en om De Biesbosch. Hun bijen bezoeken het gebied doorgaans vanuit standplaatsen gelegen nabij De Biesbosch, maar zij fourageren ook op andere locaties in de actieradius rond hun bijenvolk. Lokale imkers hebben belang bij de vroege en late dracht in De Biesbosch, maar zijn daarnaast ook geografisch gebonden aan het gebied en hebben voor het plaatsen en instandhouden van hun volken een goede verstandhouding met hun omgeving nodig (inwoners, overheden, de agrarische sector en regionale en lokale organisaties). Hoewel lokale imkers / lokale imkersverenigingen een rol kunnen spelen in het geven van voorlichting aan bezoekende imkers en de

Nationaal Park De Biesbosch & honingbijen

maatschappij, hebben zij geen autoriteit om de toestroom van bezoekende imkers te reguleren.

Bezoekende imkers komen doorgaans in het voorjaar naar de wilgendrucht en in het najaar naar de balsemiendrucht. In het voorjaar biedt het gebied de imkers de kans om hun volken een goede start te geven vanwege het stuifmeel van de wilg. In het najaar levert het gebied wintervoeding voor de volken of een aanzienlijke honingopbrengst voor de verkoop.

Landelijke imkerverenigingen (NL/BE) vertegenwoordigen het belang van hun leden, waaronder lokale en bezoekende imkers. In Nederland is geen verplichting je aan te sluiten bij een landelijke of lokale vereniging. De imkerij in Nederland kent geen registratieplicht en hiermee is geen volledig zicht op de plaatsing van bijenvolken. Evenmin hebben de verenigingen enige autoriteit tot het verbieden van het bezoeken van locaties of het organiseren van het reguleren hiervan. Indirect kunnen de verenigingen wel een grote rol spelen door het stimuleren tot het verkrijgen van inzicht rond het onderwerp middels onderzoek, het stimuleren van overleg met partijen en het geven van voorlichting aan de imkers.

Staatsbosbeheer beheert het gebied. Insteek van beheer is het in stand houden en bevorderen van de inheemse flora en fauna van gebieden. Staatsbosbeheer geeft voorsnog tegen betaling kortlopende vergunningen uit aan imkers om met hun bijen in de Biesbosch te komen staan. Enerzijds kan Staatsbosbeheer de toestroom tot het gebied beperken door het uitgeven van minder vergunningen, anderzijds lijkt het beperken van het aantal vergunningen tot nu toe juist het “waterbedeffect” te geven doordat imkers de randen opzoeken.

Gemeenten rond de Biesbosch worden geconfronteerd met een toestroom aan imkers waardoor er onvrede ontstaat bij natuurorganisaties, lokale imkers, toeristen en de agrarische sector. Zij kunnen middels hun APV restricties stellen aan de plaatsing van bijenvolken. De handhaving op dit gebied is echter nagenoeg onmogelijk.

Provincies zijn belast met de portefeuille natuurbehoud. Zij kunnen middels wetgeving gebieden, flora en fauna bijzondere statussen (laten) toekennen ten gunste van bijzondere bescherming van betreffende soort.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij behartigt de belangen van zowel de Nederlandse natuur alsook de imkerij door het opstellen van wet- en regelgeving en het stimuleren van de omstandigheden en overleg tussen betrokken partijen. Ten gunste van zowel natuurbehoud als van de instandhouding van de Nederlandse imkerij (die van essentiële waarde is voor de Nederlandse agrarische t4eeltsector)

Agrariërs stellen hun land ter beschikking aan imkers ten gunste van het bezoeken van De Biesbosch door hun honingbijen. Zij doen dit doorgaans tegen betaling, maar zijn ook op andere momenten voor de bestuiving van hun gewassen van honingbijen afhankelijk.

Toeristen in en om de Biesbosch bezoeken het park vanwege de bijzondere natuur en omringende toeristische plaatsen. Zij komen met de bezoekende honingbijen in aanraking bij het bezoeken van het gebied. Dit kan tot problemen leiden als de bijenkasten massaal en/of verkeerd geplaatst worden nabij wandel-/fietspaden. Wanneer toeristen negatieve ervaringen hebben met honingbijen rond de Biesbosch zullen zij mogelijk het gebied gaan mijden of een afkeer ontwikkelen ten opzichte van de honingbijen.

Nationaal Park De Biesbosch & honingbijen

Concurrentie:

Onderzoek laat zien dat er in bepaalde gevallen voedselconcurrentie kan ontstaan tussen honingbij en wilde bijen. Om de potentiële **directe concurrentie** vast te stellen zal onderzoek moeten worden gedaan naar de voorkomende kwetsbare bijen- en plantensoorten in en om De Biesbosch. Door Staatsbosbeheer werden eerder veilige normen vastgesteld van 0,5 tot 0,75 volk per hectare massaal bloeiend gewas. Op basis van deze norm is de kans op directe concurrentie (bij balsemiendracht) zelfs bij massale plaatsing van bijenvolken onwaarschijnlijk. Daarbij is de kans dat er (zeldzame, kwetsbare) bijen afhankelijk zijn van deze plant, klein, omdat de Balsemien een uitheemse plant is. Wel kan er voedselconcurrentie ontstaan op de momenten dat grote hoeveelheden bijenvolken te vroeg of te lang nabij het gebied geplaatst worden en gaan fourageren op andere (inheemse) planten.

De mate waarin honingbijen en andere insecten bijdragen aan **indirecte concurrentie** – de instandhouding en vermeerdering van de uitheemse Reuzebalsemien ten koste van inheemse flora – is niet onderzocht. Bekend is dat ook hommels de plant bezoeken. Onbekend is of het weren van honingbijen ten tijde van de bloei van de balsemien een bijdrage zou kunnen leveren in het belemmeren van de vermeerdering van de plant, doordat de bestuiving door honingbijen wegvalt. De haalbaarheid van deze eventuele maatregel lijkt een volgende vraag.

NBV-standpunt

De Nederlandse Bijenhoudersvereniging wil een duurzame situatie creëren rond de aanwezigheid van honingbijen in en rond De Biesbosch. Hiervoor dient in beeld te worden gebracht wat de actuele en gewenste situatie is op het gebied van de aanwezige inheemse en uitheemse flora en bestuivende insecten in het gebied. Ook het in kaart brengen van de gebieden aangrenzend aan De Biesbosch en de drachtsituatie landelijk, met name in het late seizoen dient plaats te vinden, naast het in beeld brengen van de standpunten van betrokken partijen. Vervolgens kunnen met partijen mogelijke maatregelen voor de toekomst worden bepaald, zowel direct gericht op De Biesbosch, als wel gericht op de landelijke situatie rond dracht.

Ter discussie:

- In welke mate is de aanwezigheid van (bezoekende) honingbijen in De Biesbosch acceptabel
- Waarop is deze norm bepaald (directe of indirecte concurrentie, andere factoren)?
- Welke flora en fauna zijn op dit moment uniek voor De Biesbosch
- Welk beleid wordt gevoerd ter voorkoming van de verspreiding van de Reuzebalsemien?
- Op welke manier kan de kwetsbaarheid van de bijzondere bijen in De Biesbosch worden verminderd?
- Is de aantrekkelijkheid van de Biesbosch voor imkers te beïnvloeden?
- Hoe kan het aanbod van voedsel voor honingbijen in de nazomer landelijk worden verbeterd?
- Is het aanpassen van de APV (incl. handhaving) voor Biesbosch-gemeenten een optie?